

Granskning av vatten- försörjning

Hylte kommun

Carl-Magnus Stenehav

Malin Ringedal

Innehållsförteckning

1.	Inledning	2
1.1.	Bakgrund	2
1.2.	Revisionsfråga	2
1.3.	Revisionskriterier	2
1.4.	Kontrollmål	2
1.5.	Avgränsning	3
1.6.	Metod	3
2.	Granskningsresultat	4
2.1.	Organisationen och ansvarsfördelning	4
2.2.	Mål och strategier för vattenförsörjningen	6
2.3.	Kartläggning och analys av det nutida och framtida vattenförsörjningsbehovet	10
2.4.	Kapacitetsbedömningar avseende reservvattentäkter och plan för nödvattenförsörjning	12
3.	Revisionell bedömning	13
3.1.	Bedömning mot kontrollmål	13
	Bilaga x – Dokumentförteckning	15
	Bilaga 1 – VA-planens målsättningar	17

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Av kommunallagen och god revisionssed följer att revisorerna årligen skall granska styrelser, nämnder och fasta fullmäktigeberedningar.

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. Enligt branschorganisationen Svenskt Vatten förbrukar en person som bor i Sverige i genomsnitt cirka 140 liter vatten per dygn. En störning i vattenförsörjningen riskerar att få allvarliga konsekvenser för kommunens invånare.

Under senaste året har det uppmärksammats av såväl media och offentliga myndigheter att grundvattennivåerna i stora delar av Sverige är ner på rekordlåga nivåer. Det faktum att grundvattennivåerna minskar riskerar att påverka kommunernas möjligheter till att upprätthålla en ändamålsenlig vattenförsörjning till dess medborgare.

Revisorerna har i sin risk- och väsentlighetsanalys identifierat kommunens strategiska arbete med vattenförsörjning som ett angeläget område för granskning.

1.2. Revisionsfråga

- Bedriver samhällsbyggnadsnämnden ett ändamålsenligt och strategiskt arbete avseende vattenförsörjningsfrågor?

1.3. Revisionskriterier

- Kommunallagen (2017:725)
- Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster
- Miljöbalken (1998:808)
- Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap,
- Beslutade styrdokument avseende vattenfrågor
- Budget och verksamhetsplan 2019
- Samhällsbyggnadsnämndens reglemente

1.4. Kontrollmål

- Samhällsbyggnadsnämnden har säkerställt en ändamålsenlig organisation, roll- och ansvarsfördelning avseende den kommunala vattenförsörjningen.
- Samhällsbyggnadsnämnden har tillsett en tillräcklig styrning och uppföljning av vattenförsörjning genom strategier, mål, riskanalyser och riktlinjer.
- Samhällsbyggnadsnämnden har kartlagt och analyserat det nutida och framtida vattenförsörjningsbehovet.

- Samhällsbyggnadsnämnden gör fortlöpande kapacitetsbedömningar avseende reservvattentäkter.

1.5. Avgränsning

Granskningen avgränsas till att omfatta samhällsbyggnadsnämnden samt den kommunala vattenförsörjningen. Granskningen avser verksamhetsår 2019.

1.6. Metod

Granskningen har genomförts i form av genomgång av relevanta styrdokument, riktlinjer och rutiner. Dokumentförteckning framgår av bilaga 1. Intervjuer har skett med följande:

- Kontorschef för samhällsbyggnadskontoret och VA chef.

Rapporten har varit föremål för sakgranskning av de intervjuade.

2. Granskningsresultat

2.1. Organisation, roll- och ansvarsfördelning

2.1.1. Politisk organisation

Av kommunstyrelsens reglemente framgår att kommunstyrelsen har i ansvar att leda och samordna den översiktliga planeringen av mark och vatten i kommunen. Kommunstyrelsen ska vidare med uppmärksamhet följa miljövardspolitiken och verka för en god miljö i kommunen. Det ligger även inom kommunstyrelsens ansvarsområde att bereda ärenden som berör kommunens översiktsplan och kommunstyrelsens tillväxtutskott ska bereda ärenden som rör ekologisk hållbarhet. Ett arbete har under år 2019 skett gällande framtagandet av ny översiktsplan.

Reglemente för samhällsbyggnadsnämnden framhåller att nämnden ansvarar för vatten- och avloppsverksamheten i kommunen. Vidare redogör reglementet att nämnden ska fullgöra kommunens uppgifter inom bygg- och miljöområdet enligt plan- och bygglagen miljöbalk samt de övriga uppgifter som enligt annan lag ska fullgöras av den kommunala nämnden inom plan- och byggverksamheten respektive miljö- och hälsoskyddsområdet. Detta ansvar omfattar bland annat att styra verksamheten så att vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas.

2.1.2. Förvaltningsorganisation

Samhällsbyggnadsnämndens underordnande förvaltning, samhällsbyggnadskontoret, består av en förvaltningsledning och de fem avdelningarna: Plan- och byggenheten, miljöenheten, kostenheten, park-, gatu- och lokalvårdsenheten samt VA- och renhållningsenheten.

VA-avdelningen hanterar vatten- och avloppstjänster inom fastställt VA-verksamhetsområde¹ och ansvarar för cirka 29 mil ledningsnät med tillhörande pumpstationer, tryckstegringsstationer och vattentorn, samt åtta avloppsreningsverk och sex vattenverk. VA-avdelningen omfattar tio tillsvidareanställda. Arbetsuppgifter består bland annat av långsiktig planering av ledningsnät och anläggningar samt att tillhandahålla VA-tekniskt stöd i större stadsbyggnadsprojekt gällande drift och löpande underhåll av ledningsnät och vattenanläggningar. Förnyelse, utbyggnad eller andra större åtgärder på ledningsnätet med tillhörande funktionaliteter upphandlas.

Miljöenheten är tillsynsverksamhet för VA-verksamheten enligt Dricksvattenföreskrifter och enligt de miljötillstånd som finns för verksamheten. Tillsynsnämnden i Hylte kommun bedriver tillsynsverksamhet över Hylte kommuns övriga verksamheter inom bygg-, miljö- och hälsoskyddsområdet. Nämnden prövar även tillstånd som krävs inom dessa verksamheter. Syftet är att en fristående nämnd ska granska kommunens verksamheter inom dessa områden för att förhindra att de enskilda nämnderna bedriver tillsyn eller ger tillstånd åt sina egna verksamheter. Tillsynsnämnden har ingen egen personal utan perso-

¹ En allmän VA-anläggnings verksamhetsområde är det område inom vilket vattenförsörjning och avlopp har ordnats eller ska ordnas genom anläggningen. Kommunen ska fastställa verksamhetsområdet med dess gränser.

nal från samhällsbyggnadsförvaltningens miljöenhet samt plan- och byggenheten är föredragande till tillsynsnämnden.

Samhällsbyggnadsnämndens delegationsordning är fastställd 2019-05-17 och reviderad 2019-11-12. Delegationsordningen beskriver vilka beslut som nämnden delegerat till utskott, ledamot, ersättare eller anställd i kommunen.

Enligt intervjuade vid samhällsbyggnadskontoret är roll- och ansvarsfördelningen gällande vattenförsörjning tydlig. Samhällsbyggnadskontoret har en klar roll som VA-huvudman inom fastställt VA-verksamhetsområde.

2.1.3. Forum för samverkan i VA-försörjningen

Enligt kontorschefen sker regelbundna träffar mellan samhällsbyggnadsnämndens ordförande och kontorschefen tillsammans med kommunstyrelsens arbetsutskott. Under år 2019 har bl.a. vattenförsörjningen varit en stående punkt. I övrigt har även redovisning av mer akuta händelser i form av vattenläckor samt 2018 års torra skett. Vidare har VA-chefen varit i kommunstyrelsen och redogjort för större investeringsprojekt.

I arbetet med framtagandet av den nya översiktsplanen har extern konsult via kommunledningskontoret intervjuat VA-chef och VA-personal för att få en bild av kommunens vattenförsörjning.

Enligt VA-chefen bedrivs erfarenhetsutbyte genom årliga möten kring VA-frågor med de övriga halländska kommunerna. Enligt uppgifter med förvaltningsledningen har det under året förts frågor kring samverkansfrågor och organisationsfrågor med andra huvudmän. Utmaningar som lyfts av förvaltningsledningen är bl.a. kompetens, brist på personal och ett ledningsnät med stora brister.

2.1.4. Bedömning

Vi bedömer att samhällsbyggnadsnämnden i huvudsak har säkerställt en ändamålsenlig organisation, roll- och ansvarsfördelning avseende den kommunala vattenförsörjningen.

Bedömningen grundar vi på att det utifrån kommunfullmäktiges reglementet är tydligt att det är kommunstyrelsen som har det övergripande ansvaret gällande den översiktliga planeringen av mark och vatten i kommunen. Ett arbete med att ta fram en ny översiktsplan har under år 2019 skett och samhällsbyggnadsnämnden har varit delaktig i processen.

Samhällsbyggnadsnämnden har det övergripande driftsansvaret för vatten- och avloppsverksamheten i kommunen. Ansvar och roller har tydliggjorts i en delegationsordning fastställt av nämnden.

Samverkan mellan kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden bedöms ske. Vi rekommenderar dock att samverkan tydliggörs/dokumenteras. Samverkan och styrning mellan kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden bedöms avseende VA-frågor som central både utifrån kompetensförsörjning, ledningsnätens skick och de investeringar som behöver ske.

Vi bedömer att det kan föreligga risk för jäv i tillsynsfrågor som uppstår på förvaltningsnivå då miljöenheten organisatoriskt utgör en del av samhällsbyggnadskontoret.

2.2. Mål och strategier för vattenförsörjningen

2.2.1. Målstyrning

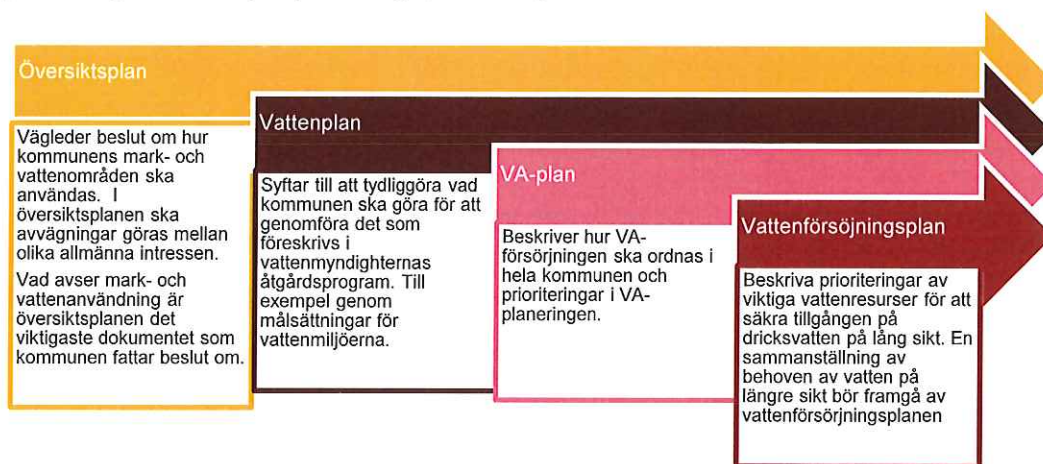
Hylte kommuns styrmodell började att gälla år 2016. Styrmodellen utgår från att kommunfullmäktige genom en årlig budget och plan tilldelar nämnderna grunduppdrag och mål med tillhörande nyckeltal för att mäta måluppfyllelse. Tilldelade grunduppdrag och mål ska återfinnas och konkretiseras i nämndernas årliga resultat- och ekonomiska plan. Kommunfullmäktige har inte beslutat om något mål med koppling till vattenförsörjningen i Hylte kommun inom ramen för budget år 2019. Däremot finns nyckeltal som avser VA.

I samhällsbyggnadsnämndens resultat- och ekonomiska plan för 2019 finns det inte några mål med måttal som avser vattenförsörjning.

Förvaltningsledningen framför vid intervjuerna att det är en brist i att investeringsplaneringen endast sträcker sig fyra år framåt. Det saknas en mer långsiktig investeringsplan, vilket innebär att det är svårt att veta inriktningen för framtiden samtidigt som det under året varit investeringsstopp i kommunen. Enligt uppgifter har vissa underhåll/förnyelse åtgärder fått stå tillbaka.

2.2.2. Styrdokument

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun upprätta en översiktsplan som anger den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. I övrigt kräver inte Vattentjänstlagen, miljöbalken eller plan- och bygglagen några särskilda styrdokument. Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket har emellertid tagit fram en vägledning för kommunal VA-planering som beskriver att en kommun kan ha flera styrdokument som är relaterade till VA-planeringen. Exempel på övergripande styrdokument illustreras nedan.

Översiktsplan

Hylte kommuns översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 2003. Syftet med översiktsplanen är att framställa den långsiktiga visionen om hur kommunens mark- och vattenområden ska användas. Översiktsplanen anger långsiktiga mål, strategier och riktlinjer för mark och vattenanvändningen. Ett arbete har under året pågått med att ta fram ny över-

siktsplan. En ny översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 2019-11-28. Översiktsplanen beskriver att ett långsiktigt förbättrat skydd av vattentillgångar och aktiv vattenförsörjningsplanering kommer vara avgörande för den framtida vattenförsörjningen. Till skillnad mot den tidigare översiktsplanen innehåller den nya planen bland annat infrastruktursatsningar för att minska tunga godstransporter och minska risken för negativ påverkan på vattentäkten i Torup. I övrigt omfattar översiktsplanen bland annat områdena vattenförsörjning, vattenstatus i kommunen, hot mot vattenförsörjningen, framtida behov.

VA-strategi

VA-strategi för Hylte kommun antogs av kommunfullmäktige 17 mars 2015. Denna beskriver strategiska mål och ställningstaganden för VA-verksamheten. Vad gäller dricksvattenförsörjning anger strategin bland annat att samtliga vattentäkter och planerade reservvattentäkter ska ha väl utformade vattenskyddsområden och att läckagen på de allmänna vattenledningarna ska minskas för att på sikt vara högst 12 procent. Strategin inkluderar även ställningstaganden som berör behandling av spillvatten, analys av möjligheter till anläggning av buffertmagasin, systematiskt åtgärdsarbete och rutiner för underhåll för att minimera översvämningsrisker.

Enligt intervjuer med förvaltningsledningen beskrivs att kommunen har många äldre ledningar och arbetet med sanering- och underhållsarbeten är prioriterat för att minska andelen tillskottsvatten. Även underhåll och utveckling av dricksvattennätet är prioriterat för att minska störningar i vattendistributionen.

Någon uppföljning av VA strategin har enligt uppgifter varken skett till samhällsbyggnadsnämnden eller till kommunfullmäktige.

VA-plan

Den 21 juni 2016 antog samhällsbyggnadsnämnden en VA-plan med sin utgångspunkt i kommunens VA-strategi och VA-översikt. VA-planen innehåller 12 långsiktiga målsättningar för VA-enhetens verksamhet som närmare beskrivs i bilaga 2 till rapporten. Planen omfattar även tidplaner och kostnads kalkyler för prioriterade projekt. Enligt representanter från samhällsbyggnadskontoret beskrivs att VA-planen följs i verksamhetsplaneringen men resurstilldelningen styr vilka projekt som kan genomföras.

Målen och tidplanen har inte följts upp löpande eller återrapporterats till nämnden. Enligt VA-planen ska den revideras senast år 2019. I enlighet med kommunens VA-strategi för att täcka perioden 2020–2031. Vid granskningstillfället hade detta inte skett. Enligt kontorschefen ska VA-planen revideras under 2020.

Vattenförsörjningsplan

I syfte att trygga dricksvattenförsörjningen på lång sikt har samhällsbyggnadsnämnden den 25 augusti 2009 antagit en vattenförsörjningsplan för kommunen. Planen ska även fungera som underlag till kommunens långsiktiga planering och öka kommunikationen om vattenplanering mellan de olika ansvarsområdena så att vattenfrågor tas upp i samband med fysisk planering, miljövårdsplanering och verksamhetsplanering.

I processen med att ta fram vattenförsörjningsplanen inventerades de kommunala vattentäkterna. Inventeringen utmynnade i rekommendationer för respektive vattentäkt för att motverka eller åtgärda olika typer av problematik. I granskningen redovisar VA chefen att UV ljus vid samtliga vattenverk installerats, ny reservvattentäkt i Nyebro, reservoar för Torups vattenverk samt restaurering av denna. Åtgärderna har vidtagits utifrån den inventering som skett.

Risکانالyser

Kommunen har enligt lagen om extraordinära händelser (LEH) i uppgift att ha en god krisberedskapsförmåga. Det innebär krav på planering och förberedelser inför en sådan händelse genom bland annat risk- och sårbarhetsanalys, fastställande av en plan för extraordinära händelser och att organisationen är övad och utbildad. Kommunfullmäktige har 2016-03-17 antagit *Verksamhetsplan för arbete med krisberedskap 2016-2020*. Verksamhetsplanen är en beskrivning av de åtgärder som ska ske för att reducera eller ta bort risker och sårbarheter samt för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet. Kommunen ska, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de ska hantera extraordinära händelser. Denna plan ska utgöra en del i ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. I kommunens risk- och sårbarhetsanalys från år 2015 anges bl.a. att VA-verksamheten är en samhällsviktig verksamhet både som en isolerad faktor men även att andra typer av risker som kan påverka VA-verksamheten. Under avsnitt "Behov av åtgärder med anledning av Risk- och sårbarhetsanalysen" listas bl.a. behov av åtgärder på lokal nivå gällande att säkerställa reservvattentäktlösning för Hyltebruks och Torups samhälle samt upprätta en klimat- och sårbarhetsutredning.

Samhällsbyggnadsnämnden har 2018-10-02 antagit *riktlinjer vid en kris eller extraordinär händelse*. Syftet med riktlinjen är att vara ett styr- och hjälpmedel för att kontoret ska kunna starta upp ett ledningsarbete vid en kris och säkerställa likformig hantering av bl.a. verksamhetsfrågor.

I granskningen har vi tagit del av *HACCP*² rapport för Torups vattenverk och Jansbergs vattenverk. Rapporterna har tagits fram av externa konsulter och skett under år 2016. Arbetet beskrivs ha skett enligt Svenskt Vattens branschriktlinjer och utförs i 7 steg:

- Identifiera de faror som måste förebyggas, undanröjas eller reduceras till en godtagbar nivå samt att beskriva förebyggande åtgärder
- Identifiera möjliga kritiska styrpunkter (CCP = Critical Control Point)
- Fastställa kritiska gränsvärden för varje CCP
- Upprätta förfaranden för att övervaka de kritiska styrpunkterna
- Fastställa korrigerande åtgärder
- Upprätta rutiner för verifiering, validering och revidering av HACCP-systemet
- Upprätta dokumentation av HACCP

---

² HACCP Hazard Analysis and Critical Control Point. Ett sätt att kartlägga verksamhetens kritiska styrpunkter vid produktion och distribution av livsmedel. Arbetet sker enligt Svenskt Vattens branschriktlinjer.

I samtliga rapporter förekommer flertal risker och förslag på åtgärder. I rapporterna anges att HACCP analysen bör uppdateras efter det att åtgärder vidtas. Detta för att visa hur verksamheten arbetar förebyggande. I de HACCP analyser som vi erhållit har någon uppdatering med åtgärder sedan rapporterna upprättades år 2016 inte skett. Enligt VA chefen har arbetet med åtgärder enligt HACCP rapporterna inte genomförts enligt plan. Någon rapportering till samhällsbyggnadsnämnden avseende HACCP rapporter har inte skett. Förvaltningsledningen beskriver att en redovisning har skett till tillsynsenheten (miljökontoret). En åtgärdsplan kommer enligt uppgifter från förvaltningsledningen att tas fram på de mest kritiska punkterna.

Intern kontroll

Samhällsbyggnadsnämnden har beslutat om en intern kontrollplan för år 2019. Utifrån risker i nämndens verksamhet har nämnden beslutat om att genomföra kvartalsvisa stickprovskontroller avseende vatten och avlopp och att testresultaten hamnar inom de regler och riktlinjer som finns. Utifrån den redovisning som vi tagit del av (september 2019) uppgår andelen tjänligt vatten vid vattenverken och hos användare till 90 %. Resterande 10 % av vattenprovernans resultat är tjänligt med anmärkning.

Vatten och avlopp bokslut 2018

I lag (2006:412) om allmänna vattentjänster finns ett krav på särredovisning av VA-verksamheten. Redovisningen ska innehålla särskilda resultat- och balansräkningar och upprättas enligt god redovisningssed. Det ska även framgå hur gemensamma kostnader med andra verksamheter har fördelats.

Enligt vattentjänstlagen (50 §) ska särredovisningen fastställas av kommunfullmäktige och göras tillgänglig för fastighetsägarna, t.ex. genom att publiceras på huvudmannens hemsida. I granskningen har vi tagit del av vatten och avlopp bokslut för år 2018. Samhällsbyggnadsnämnden har vid mötet 2019-02-28 fastställt bokslutet samt att kommunfullmäktige vid sammanträdet 2019-05-02 fastställt bokslutet. Den uppföljning som sker i bokslutet avser resultat- och balansräkning samt en redovisning av verksamheten samt några nyckeltal gällande debiterad och producerad mängd vatten och avloppsvatten. Någon redovisning gällande bräddning, vattenkvalitet mm sker inte.

2.2.3. Bedömning

Vi bedömer att samhällsbyggnadsnämnden delvis har tillsett en tillräcklig styrning och uppföljning av vattenförsörjning genom strategier, mål, riskanalyser och riktlinjer.

Vi bedömer att det till stor del finns styrande dokument genom översiktsplan, VA-strategier, VA-plan, vattenförsörjningsplan, riskanalyser m.m. I granskningen gör vi den bedömningen att dessa inte är tillräckligt styrande, uppföljning av dessa dokument sker varken till nämnden eller till kommunfullmäktige. Utifrån granskade HACCP rapporter och att åtgärder inte vidtagits utifrån dessa gör vi även här bedömningen att uppföljning och åtgärder inte sker i tillräcklig utsträckning.

Vi rekommenderar att VA-bokslutet ytterligare kompletteras med nyckeltal samt att nämnden säkerställer att redovisningen omfattar lag (2006:412) om allmänna vattentjänsters krav på särredovisning.

Vi rekommenderar att en översyn av de styrande dokumenten genomförs då dessa är till åldern och är i behov av revidering. Enligt VA-planen ska den revideras senast år 2019. Vid granskningstillfället har detta inte skett.

Vi rekommenderar att nämnden säkerställer att åtgärder vidtas utifrån tidigare noterade brister i HACCP rapporter. Det finns även ett behov av revidering samt att det upprättas rapporter för samtliga vattenverk.

2.3. Kartläggning och analys av det nutida och framtida vattenförsörjningsbehovet

2.3.1. Vattenförsörjningen i Hylte kommun

Hylte kommun försörjer ca 86 procent av kommunens invånare med kommunalt vatten. Kommunen har egen vattenproduktion vid sex vattentäkter.

I intervjuerna med förvaltningsledningen och utifrån Hylte kommuns vattenförsörjningsplan från år 2009 identifieras följande riskområden för vattenförsörjningen:

- Bristen på reservvattentäkter och överledning mellan tätorterna,
- Stora mängder läckage i VA-ledningsnätet,
- Brister på vissa vattenverk.

En åtgärdsplan arbetades fram under år 2016. I vattenförsörjningsplanen pekas inga vattenresurser för framtida vattenförsörjning ut. Däremot i den nya beslutade översiktsplanen pekas tre grundvattenresurser ut för den långsiktiga vattenförsörjning i kommunen (Unnaröd, Torup-Kinnared och Skeppshult-Långaryd).

Utifrån nyckeltal som redovisats i *Vatten och avlopp bokslut 2018* för åren 2014-2018 på mängden producerat vatten och debiterat vatten beräknas läckage till ca 37-45 % av producerat vatten. Inläckage i avloppsnätet uppgår till så höga nivåer som 50-98 % (årligen). Hur stor det faktiska underhållsbehovet i kommunens ledningsnät är inte känt.

Nyckeltal, VA	2018	2017	2016	2015	2014
Producerad mängd vatten	1 022 135 m ³	1 015 234 m ³	940 792 m ³	811 684 m ³	918 022 m ³
Debiterad mängd vatten	608 559 m ³	559 751 m ³	533 744 m ³	507 066 m ³	513 008 m ³
Renad mängd avloppsvatten	1 519 448 m ³	1 851 855 m ³	1 590 057 m ³	1 610 889 m ³	1 555 831 m ³

Utifrån Hylte kommuns Vattenförsörjningsplan (2009-04-08) har vi sammanställt nedan tabell:

Vattenverk	Vattendom	Reservvattentäkt	Vattenförbrukning medel	Uttagsrätt medel
Drängsered	Saknas	Saknas	15-25 m ³ / dygn	-
Jansberg/ Björnaryd	Dom från, 1993-02-09	Saknas	1500 m ³ / dygn	2300 m ³ /dygn
Landeryd	Saknas	Saknas	75-100 m ³ / dygn	-
Torup	Dom från, 1995-10-30	Nyebro, ej i bruk	1000 m ³ / dygn	1200 m ³ /dygn
Långaryd	Saknas	Ej i bruk	5-10 m ³ / dygn	-
Unnaröd	Saknas	Saknas	150-200 m ³ /dygn	-

Utifrån ovan tabell går det att utläsa att vattendomar endast finns vid två av sex vattentäkter. Även reservvattentäkten Nyebro saknar vattendom. I vattenförsörjningsplanen från år 2009 lyfts det även fram, för att möta framtida behov inom kommunen kan områdena Nyebro och Ropareudden ses som tänkbara reserver i framtiden. Jansbergsjön, Unnen och Bolmen kan komma att utnyttjas som ytvattentäcker. Dessa ytvattentäcker beskrivs medföra stora kostnader utifrån den rening som krävs i förhållande till grundvattentäcker. Även Torup lyfts fram som en ort som växer och är i behov av ytterligare vatten.

Enligt översiktsplanen upptar sjöar och vattendrag, så kallat ytvatten, ca 10% av kommunens yta. De flesta övriga sjöar och vattendrag har måttlig ekologisk status, men fyra vattendrag (Färgeån, Lillån/Bosgårdsån, Skärkeå, Träppjaån) har en dålig ekologisk status. När det gäller kemisk status finns det inga ytvattenförekomster i Hylte eller i Sverige som når god status, framför allt på grund av för höga halter av kvicksilver men också av bromerade difenyletrar. Av de ytvattenförekomster som klassats när inte Bolmen och Unnen god kemisk status. Samtliga grundvattenförekomster i kommunen har klassningen god kvantitativ och kvalitativ status, vilket dock kan hänga samman med att de i själva verket är oklassade. Grundvatten där tillräckliga kunskaper saknas får automatiskt god status. För att en grundvattenförekomst ska uppnå god kvantitativ status får inte uttagen vara större än nybildningen av grundvatten eller så stora att flödesriktningar ändras.

Överföringsledning mellan samhällena i kommunen finns idag enbart mellan Torup, Rydöbruk, Brännö och Kinnared. Enligt uppgifter planeras en överföringsledning mellan Landeryd och Hyltebruk att anläggas år 2021.

Enligt översiktsplanen från 2019 produceras idag ca 30 liter dricksvatten per sekund i de kommunala anläggningarna. Behovet av vatten kommer att öka till 33 liter per sekund utifrån översiktsplanens prognos avseende befolkningsökning om förbrukningen per invånare är densamma. I denna analys krävs att ledningsläckage förväntas vara åtgärdat och kraftigt minskat år 2040. Totalt bedöms behovet av vattenuttag motsvara ca 40 liter per sekund år 2040 ifall hänsyn till enskild vattenförsörjning tas. Länsstyrelsen bedömer att länets totala vattenbehov kommer att öka med 23 procent till år 2100. Enligt översiktsplanen uppgår de tre största grundvattenreserverna i Hylte en sammanlagd kapacitet på cirka 75 liter per sekund och överstiger det långsiktiga behovet.

2.3.2. Bedömning

Vi bedömer kontrollmålet som delvis uppfyllt.

Vi bedömer att det nutida och framtida vattenförsörjningsbehovet har kartlagts och analyserat. Enligt översiktsplanen från 2019 produceras idag ca 30 liter dricksvatten per sekund i de kommunala anläggningarna. Behovet av vatten kommer enligt översiktsplanen att öka till 33 liter per sekund. I denna analys krävs att ledningsläckage förväntas vara åtgärdat och kraftigt minskat år 2040. Länsstyrelsen bedömer att länets totala vattenbehov kommer att öka med 23 procent till år 2100.

Enligt den beslutade översiktsplanen pekas tre grundvattenresurserna (Unnaryd, Torup-Kinnared och Skeppshult-Långaryd) ut för den långsiktiga vattenförsörjning i kommunen.

Dessa tre grundvattenreserverna har en sammanlagd kapacitet på cirka 75 liter per sekund, vilket överstiger det långsiktiga behovet.

I granskningen noterar vi att vattendomar inte finns för samtliga av kommunens vattentäkter. Inte heller för reservvattentäkten i Nyebro. Vi rekommenderar att nämnden vidtar åtgärder genom att begära provning av anläggningarnas laglighet hos Mark- och miljödomstolen.

Vi bedömer utifrån de nyckeltal som redovisas i VA bokslutet att det finns stora brister i ledningsnätet. Vi rekommenderar att nämnden genomför analyser och vidtar åtgärder för att minska läckor som ligger i linje med VA-strategins mål om högst 12 % läckage. I den analys gällande det långsiktiga behovet som redovisas i översiktsplanen förväntas ledningsläckage vara åtgärdat och kraftigt minskat år 2040.

2.4. Kapacitetsbedömningar avseende reservvattentäkter och plan för nödvattenförsörjning

2.4.1. Reservvattentäkter

I det fall huvudvattenförsörjningen inte kan användas behövs reservvatten hämtas. Kraven på en reservvattenlösning är i huvudsak avhängigt de risker som den ordinarie vattentäkten i respektive kommun är utsatt för och därmed längden och frekvensen på de leveransavbrott som kan förväntas förekomma. Vidare är själva kapacitetskravet på en reservvattenlösning beroende av vilket krav på täckningsgrad som ställs i relation till den ordinarie vattentäktens leveransvolym eller möjlig kapacitet.

I Hylte kommuns VA-strategi från år 2016 anges som ett strategiskt mål att alla kommuninvånare ska ha en trygg dricksvattenförsörjning med avseende på kvalitet och kvantitet. Dessutom anges att kommunens grundvattentillgångar ska skyddas för en långsiktig vattentillgång, att läckage på de allmänna vattenledningsnäten ska minska och att planer för reservvatten ska finnas för samtliga tätorter. Enligt VA-planen ska det för minst 90 % av abonnenterna finnas specifik *planering* för reservvatten (mål fram till år 2027). Investeringar i att utveckla reservvattentäkter är bortom år 2027.

Hyltes dricksvattenförsörjning saknar reservvattenlösningar för sådana situationer, och är därmed sårbart om en brist eller en förorening skulle uppstå. Hylte kommun har endast reservvattentäkt för ett av verksamhetsområdena, det är i Torup. Den reservvattentäkt som är utpekad är Nyebro, täkten är dock inte driftsatt. Övriga verksamhetsområden saknar reservvattentäkter.

2.4.2. Plan för nödvattenförsörjning

Om ordinarie dricksvattenförsörjning av någon anledning inte kan användas, behövs reservvatten eller nödvatten. Reservvattenförsörjning motsvarar hela eller delar av den ordinarie dricksvattenförsörjningen. Reservvattenförsörjningen baseras på en alternativ vattentäkt eller ett alternativt vattenverk.

Nödvattenförsörjning motsvarar bara en liten del av den ordinarie dricksvattenförsörjningen. Nödvattenförsörjning används vid avbrott i ordinarie dricksvattenförsörjning, och base-

ras på vattentankar som körs ut till och ställs upp i det berörda området. Då mängden vatten i tankarna är begränsad är det främst avsett för mat, dryck och personlig hygien.

Enligt Livsmedelsverkets rapport *Beredskapsplanering för dricksvatten* är det huvudmannen för vattenförsörjningen som ansvarar för nödvattenförsörjning. Kommunfullmäktige har fastställt dokumentet Nödvatten plan daterad 2017-10-23. Syftet med nödvattenplan är att klargöra ansvarsområden och arbetsfördelning mellan olika aktörer. Nödvattenplanen ska användas för att effektivt kunna hantera vattenbrist eller störningar.

Enligt planen ska denna revideras en gång per mandatperiod och en gång per år för kontakt och resurslistor.

2.4.3. Bedömning

Vi bedömer att samhällsbyggnadsnämnden inte gör fortlöpande kapacitetsbedömningar avseende reservvattentäkter. Grunden för vår bedömning är att det saknas reservvattentäkter i Hylte kommun och att detta arbete behöver prioriteras utifrån VA planens krav om att minst 90 % av abonnenterna ska omfattas av en specifik planering för reservvatten.

Vi rekommenderar att samhällsbyggnadsnämnden med tanke på ny mandatperiod reviderar nödvattenplanen.

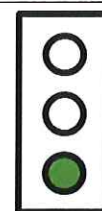
3. Revisionell bedömning

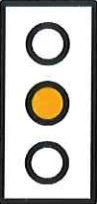
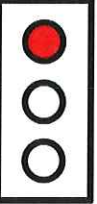
Utifrån genomförd granskning är bedömningen att samhällsbyggnadsnämnden inte helt bedriver ett ändamålsenligt och strategiskt arbete avseende vattenförsörjningsfrågor.

Bedömningen grundar sig på de bedömningar som gjorts av kontrollmålen.

3.1. Bedömning mot kontrollmål

Kontrollmål	Kommentar
Samhällsbyggnadsnämnden har säkerställt en ändamålsenlig organisation, roll- och ansvarsfördelning avseende den kommunala vattenförsörjningen.	<p>Uppfyllt</p> <p>Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret gällande den översiktliga planeringen av mark och vatten i kommunen. Samhällsbyggnadsnämnden har det övergripande driftsansvaret för vatten- och avlopps-verksamheten i kommunen. Ansvar och roller har tydliggjorts i en delegationsordning fastställt av nämnden.</p> <p>Samverkan mellan kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden bedöms ske. Vi rekommenderar dock att samverkan tydliggörs. Samverkan och styrning mellan kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsnämnden bedöms avseende VA-</p>

	<p>frågor som central både utifrån kompetensförsörjning, ledningsnätens skick och de investeringar som behöver ske.</p> <p>Vi bedömer att det kan föreligga risk för jäv i tillsynsfrågor som uppstår på förvaltningsnivå då miljöenheten organisatoriskt utgör en del av samhällsbyggnadskontoret.</p>	
<p>Samhällsbyggnadsnämnden har tillsett en tillräcklig styrning och uppföljning av vattenförsörjning genom strategier, mål, riskanalyser och riktlinjer.</p>	<p>Delvis uppfyllt</p> <p>Det finns till stor del styrande dokument genom översiktsplan, VA-strategier, VA plan, vattenförsörjningsplan, riskanalyser m.m. I granskningen gör vi den bedömningen att dessa inte är tillräckligt styrande. Någon löpande och regelbunden uppföljning av dessa dokument sker varken till nämnden eller till kommunfullmäktige.</p> <p>Åtgärder har inte skett utifrån upprättade HACCP rapporter.</p>	
<p>Samhällsbyggnadsnämnden har kartlagt och analyserat det nutida och framtida vattenförsörjningsbehovet.</p>	<p>Delvis uppfyllt</p> <p>Det nutida och framtida vattenförsörjningsbehovet kartläggs i översiktsplanen från 2019. Behovet av vatten kommer att öka till 33 liter per sekund.</p> <p>Enligt den beslutade översiktsplanen pekas tre grundvattenresurserna (Unnaryd, Torup-Kinnared och Skeppshult-Långaryd) ut för den långsiktiga vattenförsörjning i kommunen. Dessa tre grundvattenreserverna har en sammanlagd kapacitet på cirka 75 liter per sekund, vilket överstiger det långsiktiga behovet.</p> <p>I granskningen noterar vi att vattendomar inte finns för samtliga av kommunens vattentäkter. Inte heller för reservvattentäkten i Nyebro.</p> <p>Det bedöms finnas stora brister i ledningsnätet, gällande läckage.</p>	
<p>Samhällsbyggnadsnämnden gör fortlöpande kapacitetsbedömningar avseende reservvattentäkter.</p>	<p>Ej uppfyllt</p> <p>Någon fortlöpande kapacitetsbedömning avseende reservvattentäkter sker inte. Grunden för vår bedömning är att det saknas reservvattentäkter i Hylte kommun och att detta arbete behöver prioriteras utifrån VA planens krav om att minst 90 % av abonnenterna ska omfattas av en specifik planering för reservvatten.</p>	

3.1. Rekommendationer

Efter genomförd granskning rekommenderas samhällsbyggnadsnämnden att:

- Vi rekommenderar att en översyn av de styrande dokumenten genomförs då dessa är till åldern och är i behov av revidering. Enligt VA-planen ska den revideras senast år 2019. Vid granskningstillfället har detta inte skett.
- Det finns till stor del styrande dokument genom översiktsplan, VA-strategier, VA-plan, vattenförsörjningsplan, riskanalyser m.m. I granskningen gör vi den bedömningen att dessa inte är tillräckligt styrande, uppföljning av dessa dokument sker varken till nämnden eller till kommunfullmäktige. Vi rekommenderat att nämnden säkerställer att uppföljning av dessa sker samt att eventuella åtgärder vidtas.
- Vi rekommenderar att VA-bokslutet ytterligare kompletteras med nyckeltal samt att nämnden säkerställer att redovisningen omfattar lag (2006:412) om allmänna vattentjänsters krav på särredovisning.
- Vi rekommenderar att nämnden säkerställer att åtgärder vidtas utifrån tidigare noterade brister i HACCP rapporter. Det finns även ett behov av revidering samt att det upprättas rapporter för samtliga vattenverk.
- Vi rekommenderar att nämnden genomför analyser och vidtar åtgärder för att minska läckor som ligger i linje med VA-strategins mål om högst 12 % läckage. I den analys gällande det långsiktiga behovet som redovisas i översiktsplanen förväntas ledningsläckage vara åtgärdat och kraftigt minskat år 2040.
- I granskningen noterar vi att vattendomar inte finns för samtliga av kommunens vattentäkter. Inte heller för reservvattentäkten i Nyebro. Vi rekommenderar att nämnden vidtar åtgärder genom att begära prövning av anläggningarnas laglighet hos Mark- och miljödomstolen.
- Prioritera arbetet med reservvattentäkter. Detta utifrån VA planens krav om att minst 90 % av abonnenterna ska omfattas av en specifik planering för reservvatten.
- Vi rekommenderar att samhällsbyggnadsnämnden med tanke på ny mandatperiod reviderar nödvattenplanen.

Bilaga 1 – Dokumentförteckning

Inom ramen för granskningen har följande dokumentation använts:

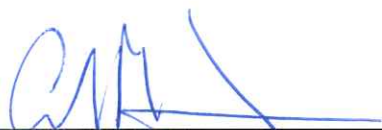
- Kommunstyrelsens reglemente, antaget av kommunfullmäktige 19 december 2006 och senast reviderad 14 mars 2019
- Samhällsbyggnadsnämndens reglemente, antaget av kommunfullmäktige 19 december 2006 och senast reviderad 22 maj 2019
- Vattenförsörjningsplan för Hylte kommun, antagen av samhällsbyggnadsnämnden 25 augusti 2009
- VA-plan för Hylte kommun, antagen av samhällsbyggnadsnämnden 21 juni 2016
- VA-strategi för Hylte kommun, fastställd av kommunfullmäktige 17 mars 2015
- HACCP rapporter Jansberg och Torup
- Delårsbokslut 2019
- Översiktsplan antagen 2019
- Samhällsbyggnadsnämndens delegationsordning reviderad 2019-11-12
- Verksamhetsplan för arbete med krisberedskap 2016-2020
- Samhällsbyggnadsnämndens riktlinjer vid en kris eller extraordinär händelse
- Vatten och avlopp bokslut 2018

Bilaga 2 – VA-planens målsättningar

Samhällsbyggnadsnämnden beslutade i samband med antagande av VA-planen 12 målsättningar för VA-verksamheten fram till 2027. Dessa är:

1. Läckagen i dricksvattennäten ska i snitt vara max 12 % (=riksgenomsnittet 2006; Hylte kommun 2013: 26.3%)
2. Andelen ovidkommande vatten i spillvattennäten ska ett år med normal nederbörd inte överskrida 50% (=riksgenomsnittet 2006; Hylte kommun 2013: 62%)
3. Inga fastigheter ska drabbas av källaröversvämningar p. g. a. otillräckligt underhåll av kommunens dagvattenledningar, kulvertar, buffertmagasin eller diken.
4. Samtliga avloppsreningsverk ska alltid uppfylla ställda reningskrav. Renat vatten ska alltid tillföras recipient på avsedd plats (Myndighetskrav).
5. Felkopplade stuprör ska vara inventerade och åtgärdade i alla områden som 2013 hade mer än 60 % ovidkommande vatten i inflödet till respektive reningsverk.
6. För minst 90 % av abonnenterna ska det finnas specifik planering för reservvatten.
7. Samtliga vattentäkter ska ha vattenskyddsområden med aktuella föreskrifter.
8. Avloppsslammet ska inte för något reningsverk ha högre total halt av tungmetaller 2027 än det hade 2013.
9. VA-taxa, Allmänna Bestämmelser för Vatten och Avlopp (ABVA) och kundregister ska kontinuerligt hållas aktuella.
10. GIS-dokumentationen av åtgärder på ledningsnät ska kontinuerligt hållas uppdaterad.
11. Avskrivningsunderlag för kapitalkostnader ska vara dokumenterat och kontinuerligt uppdaterat.
12. Anläggningar och byggnader som inte bedöms komma till framtida användning ska vara avvecklade och rivna.

2020-01-27

Uppdragsledare/projektledare

Carl-Magnus Stenehav

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Hylte kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

